

ENKELE GENTSE FOLKLORE SPROKKELS

Alexander-Karel Evrard

Nu ik (van 1923) op mijn vijfennegeeste ben, ware het misschien niet slecht enkele (Gentse) herinneringen vast te leggen die anders binnenkort wel zullen verloren gaan. Ik woon aan de Citadellaan in het pand waar ook mijn ouders (én mijn grootouders) hebben verbleven. Je kan dat vergelijken met de drie generaties familie Van Cappel, die ernaast een gekende, nu ook al verdwenen piano-zaak hadden.

Afb. 1. Ongedateerde postkaart (collectie PKRH) met een nog volkomen autovrije Citadellaan, schijnbaar uitsluitend bestemd voor wandelaars op de brede groene middenstrook met twee rijen, nog jonge bomen.

Mijn grootvader Charles Laroy (die ook mijn peter was en een boontje had voor mij omdat hij geen zoon had) was 'Hoofdtoezieners der Burgerlijke Gebouwen'. Hij ging naar de kerk maar las het Gentse dagblad *La Flandre Libérale*, misschien onder invloed van zijn vriend Raoul Marquet, griffier bij het

gerecht, die in de loge was (ons grootmoeder zag die vriendschap met een scheef oog aan). Bompa's vader Désiré Laroy, afkomstig uit Deinze, was 'Opziener der Provinciale Gebouwen'. Maar mijn grootmoeder Léonie Merckx behoorde tot een honkvaste Gentse familie Merckx-Antheunis van de toen gekende winkel 'In den Kinderkorf' onder de St Jakobstoren: haar voorvader was er koster.

We zijn alle elf thuis geboren; de verloskundige was dokter Van Houtte, die ook in het Bijloke-Moederhuis werkte. Er kwam dan de 'achterwaorsterigge' (nu noemt dit 'baker'; geen vroedvrouw!) om moeder en kind te verzorgen. Hoewel helemaal niet opgeleid, durfden de achterwaorsteriggen soms nogal wat aan. Wanneer b.v. het kinderhoofd, na door het baringskanaal geperst te zijn, hen niet gans behoorlijk leek, durfden ze het wat 'kneden' om het een betere vorm te geven! Of als er naast de vijf vingertjes nog een klein vlezig aanhangseltje bleek te bestaan, bonden ze dat af met een bobijndraad tot het verdroogd vanzelf afviel...

Als het kind te lastig bleek of teveel schreide, lieten ze het aan een stoffen zakje zuigen waarin holhuizekes (papaver!). Gedrogeerd al van in de wieg? Te Gent zegt men nog wel eens wanneer iemand er niet al te snugger uitziet: "Ja, den diene zal uuk wel mee holhuizekes opgekweekt zijn." Die van ons was Uzenie Lameire, een eenvoudige volkswrouw uit de Sint-Lievensstraat (nu Sint-Lievenspoortstraat); ze noemde zelf haar straat de Slechte Lievesstraote omdat er daar nog zoveel citees en koerkes waren. Ze leerde ons oude Gentse gezegden en liedjes, zoals:

Êwen duts
en eu kinneke da lutst
en eu muileke stao krom
van den êwderdom.

Of:

Moeder doet ope,
zulde mij nie slaon
g'hêd het in eu jonkheit
uuk ezuu gedaon.
Wij hên giel de nacht gezope
wij zijn zat van 't Leuvês bier.
Moeder doet ope

euwe zeune die es hier.

Van apotheker Jules Mathijs op den hoek van 't Steendam, bekend om zijn fameuse 'zwarte flasche', leerden we:

Vriende, 'k gao 't hulder verkonde
zijde getrêwd, g'hêd het ondervonde
Hedde kinders, ge moet er op kijve
'k Weet er van te spreke want 'k hê der vijfve.

En:

'k Moeste Klaos gaon spreke mee mijn vrêwe
We waore versteve van de gruute kêwe
't Was neeg'n ier da m'uit ons huis koste geraoke
want de kinderkes moeste toch iest slaope
En 't sloeg twaolve slag op slag
ier da 'k weer in mijn beddeke lag.

En dan volgde de ganse nachtelijke serenade van 6 december, met o.a. de ruite die uitgeschoten werd en 't kaffeesservieske dat in de grond lag; met het telkens weerkerende refrein:

'k En zoe nie girre trêwe
Vivan de liberteit
Want Klaos zoe moete kome
en daorvan ben 'k ik benijt.

Een paar verre herinneringen.

Mijn vader die mij aan het Gentse Zuidstation omhoog steekt om een troep Afrikaanse zwarten te zien die staan te bibberen in de regen. Mijn grootvader die met mij aan de Beestenmarkt wandelt; de veehandelaars in grauwe kiel en met een mispelaren stok. Ze draaien ruw de staart van het rund of slaan op de (gevoelige) snuit van het dier. Bij een woord van protest reageren de marchands: "Maor meniere, 't ès toch allemaol veur den duud". Alsof dieren die naar de slachtbank gedreven worden, minder gevoelig zouden zijn.

Met mijn grootmoeder mocht ik enkele malen naar de Minard-schouwburg; 't waren revue's van Henri Van Daele ('n Schuunmoeder uit de duust; Toone

uit ons puurtse hee 't miljoen; het verhaal van een Gentse dame die na de expositie van 1913 een paar zwarte knechten in dienst had gehouden: Schietapie en JuuKokoo. Maar naast de komische revue's waarin altijd 'nen duuve of nen hakkelire' voorkwam en waarbij sommige toeschouwers in hun broek pisten van 't lachen, was er ook soms een drama als 'Uuzeke', 'n meis-ke uit een beluik dat door een rijke jonkman bedrogen (en verlaten) was, en waarbij gans de zaal zat te snotteren van compassie.

Ja, waar is de tijd?